

UN INTEL·LECTUAL DE DIMENSIÓ EUROPEA

Mestre i humà

Miquel Navarro

Editor del 'Diplomatari Borja'

La notícia de la mort del P. Miquel Batllori porta a la meua memòria diversos records. En primer lloc, el del mestre, el professor brillant i amè que fascinava els alumnes per la quantitat i la profunditat dels seus coneixements. Assistir a les seues classes a la Universitat Gregoriana va ser un privilegi, el privilegi de tenir com a mestre (perquè Batllori era un mestre, més que un professor) un savi humanista que acovardia amb la seua erudició, sempre mesurada i útil, mai precisista ni vanitosa; que ens descobria noves parcel·les del saber històric, en què ens endinsava amb naturalitat, emportant-nos de la seua mà ferma, evitant que ens perdrérem en el detall de les dades i propiciant que prestàrem atenció a la seua relació amb el conjunt de les restants disciplines, per captar tot el sentit humanista de la història, que ell intentava despertar en nosaltres.

En segon lloc, el record de l'home, perquè Batllori era pregonament humà, transmetia humanitat: era sempre educat, amable, de tracte exquisit i conversació intel·ligent, fluida i deliciosa. Als seus alumnes ens sorprenia la senzillesa i naturalitat amb què aquell insigne i eminent professor, que comptava amb tants títols, premis i distincions, sabia posar-se al nostre nivell, sempre disposat a ajudar-nos, a atendre'ns, a escoltar-nos. Batllori sempre estava disponible per rebre els seus alumnes, i ho feia amb una cortesia i amabili-

tat esbalaïdores, com si es tractara del menor dels professors de la Gregoriana, mostrant així un respecte i una valoració de l'alumne admirables, que revelaven la seua gran talla humana.

En aquest moment volguera dir-li, amb la seguretat que m'escolta i amb major intensitat si és el cas, les mateixes paraules que li vaig dirigir el 23 de maig de l'any passat, en la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona, en el solemne acte acadèmic on se'l va nomenar doctor *honoris causa* per onze universitats i es va presentar el primer volum del més anhelat dels seus projectes, el *Diplomatari Borja*: "Benvolgut pare Batllori, moltes gràcies pel vostre servei a la història i a la cultura catalana, pel vostre magisteri i, sobretot, per haver-nos permès gaudir de la vostra saviesa històrica!".

Miquel Batllori, 'honoris causa' per onze universitats de parla catalana el maig del 2002

CRISTINA CALDERER

No necessitava ordinador

Ferran Garcia-Oliver

Medievalista (Universitat de València)

Preixia que la mort no tenia res a veure amb aquest sant baró, que ahir, sense avisar, ens va deixar per sempre. Batllori resolía les escomeses i les carasses de la Dama inexorable de la dalla amb més desimboltura, amb més naturalitat i tot, que nosaltres resolém les lletres tornades del banc. Amb ell se'n va no sols un home excepcional, sinó probablement un dels darrers exemplars d'una espècie erudita i curiosa en extinció.

El pare Batllori no necessitava l'ordinador; ell era, com si diguérem, un ordinador, amb una memòria poderosa i una rapidesa d'execució que deixava bocabadat els qui vam tenir la sort d'escoltar-lo. Lluny de ser un erudit grisós de pesant masticació, ensopit i previsible, Batllori posseïa un sentit de l'humor i una fina ironia que convertia en pròxim i fascinator el tema més avorrit possible. Ens queda el Batllori escrit, però enyoraré el Batllori oral, de la mateixa manera que enyore el

Fuster oral. Ja no baixarà mai més a València. Els homes som animals de costums, i ens havíem acostumat a tenir-lo entre nosaltres cada vegada que Eliseu Climent el reclamava per a alguna maniobra borgiana. En un parell d'ocasions fins i tot baixà a Gandia, la meua ciutat, on per cert féu el noviciat per allà el 1928. Era jove, pràcticament un adolescent, i va fer amics entre els botiguers d'aquella petita ciutat que ja somiava la República; i quan es passejava per l'horta de la Safor, estirava la llengua dels llauradors per sentir-los la seua melodia arcaica i les seues rondalles que, per a un home de ciència com ell, tenien subtils vincles amb l'alta cuina de la cultura.

L'última volta que vingué a Gandia, ara fa set anys, ho féu gairebé en l'anoni-

mat. No és que tocara exhibir-lo com un espectacle de circ, però en un altre temps, els temps que ell va cercar en els papers dels arxius, a aquest discret jesuïta se li hagueren tributat els honors dels homes singulars. La Gandia de l'Ancien Règime no passava de ser un garbuix de carrerons premuts entre la muralla, on les olors més fortes produïdes pels animals que anaven a dues i quatre potes us feien girar la cara. Però quan venia algú que s'havia enfilat més amunt del comú dels mortals, les autoritats i el poble li preparaven una rebuda de murtres i flors, de banquets oficials amb discursos emocionants i, si s'esqueïa, se li ofería un solemne Tedèum i les millors peces de la capella de música de la Seu. De tota manera, em faig càrrec que vivim una època de dessacralització dels homes savis, i que les persones que no exhibeixen truculències, malversacions sexuals, prevaricacions o genialitats esportives no mereixen l'atenció del veïnat. El pare Miquel Batllori tenia algun cromosoma nobiliari i una aurèola d'home de bé. Però com que ja fa temps que la revolució liberal abolí les preeminències levítiques i cavalleresques, direm que Miquel Batllori fou un home enciclopèdic, d'una vida llarga i densa consagrada a l'estudi i a la història, i feta, doncs, de voluntàries renunciacions per no seguir més camí que el del coneixement; que en el seu cas el portava, tant se val, a la veritat o a Déu.

REACCIONS

Antoni Furió, (cap de publicacions de la Universitat de València): "És una gran pèrdua per a la història universal, però ens queda el consol de tenir a les mans la seua immensa obra i que haja deixat preparat el gran projecte del *Diplomatari Borja*. Són fonamentals també els seus estudis sobre la història de les universitats catalanes i valencianes".

Vicent Olmos, (editor *Afers*): "Batllori va ser membre del consell assessor de la revista *Afers* des dels seus inicis. Era un dels personatges més importants de la història de la cultura universal i autor de pàgines fonamentals. És una pèrdua especial per als valencians".

Vicent Pons (professor de Paleografia de la Universitat de

València): "Miquel Batllori és una de les personalitats que ha brillat més en els últims temps en les humanitats hispàniques i europees. No només va redescobrir els Borja, sinó també personatges com Baltasar Gracián. Persona de grans valors que fins a l'últim moment va conservar una gran eloqüència de la qual ens va fer participants assistint a tota mena d'actes."